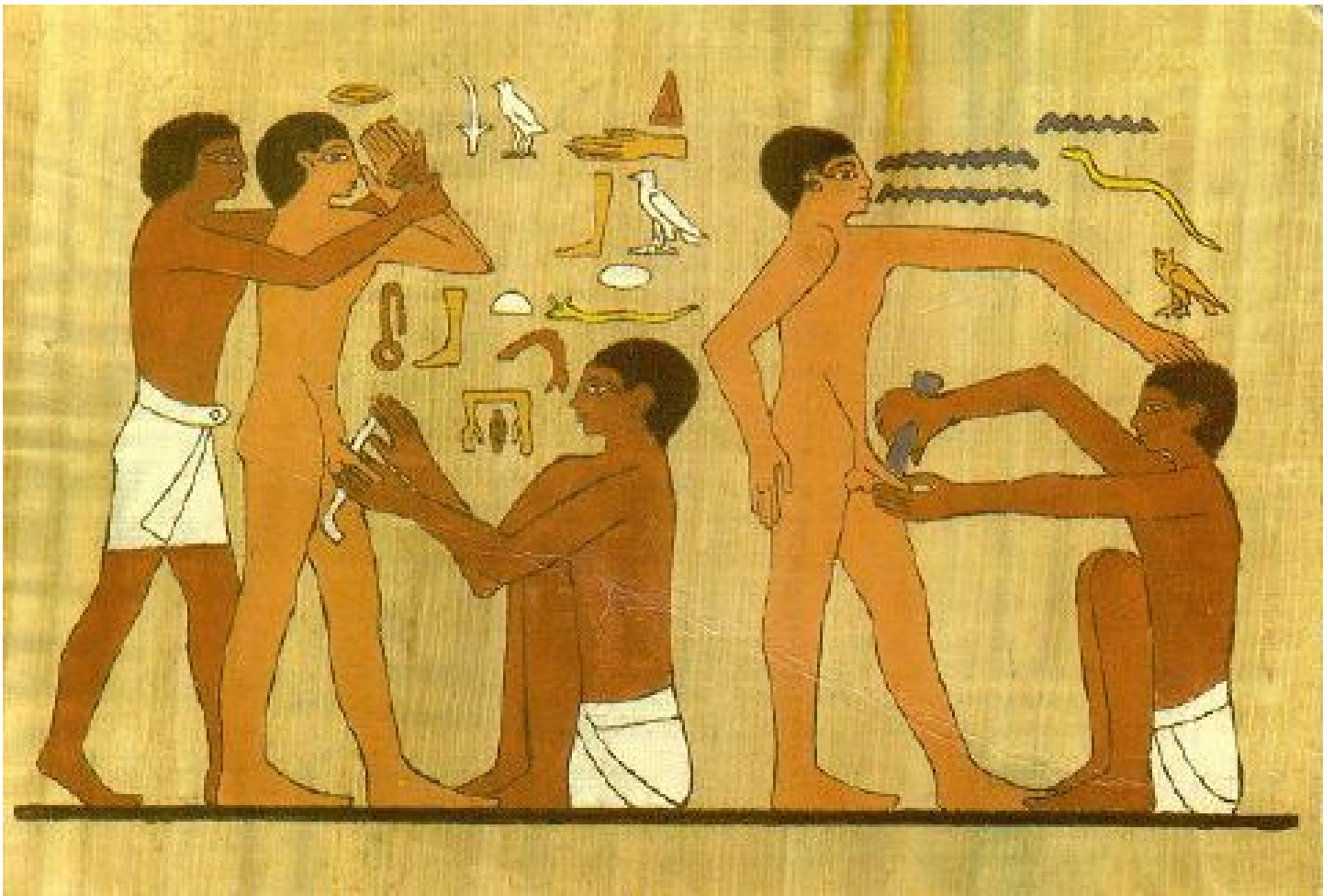

Flügelretabel aus Brabant Berlin Beschneidung
Andreas Praefcke - Lizenziert unter Gemeinfrei über Wikimedia Commons

Circumcision Sakkara 3

Lizenziert unter Gemeinfrei über Wikimedia Commons

Lv	Alter	männlich	weiblich
27,6	Ein Monat bis 5-jährig	5	3
27,3f	20–60-jährig	50	30
27,7	ab 60-jährig	15	10 Betrag in (Silber-)Schekel

		Nm 26,1–4	Wer „zählt“?
א	וַיְהִי אַחֲרֵי הַמִּגַּפָּה	Es war nach der Seuche.	26,1
	ב		
	וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה	DER NAME sagte zu Mose	
	וְאֶל אֶלְעָזָר בֶּן־אַהֲרֹן הַכֹּהֵן	und zu Elëasar, dem Sohne des Aaron, dem Priester.	
	לֵאמֹר:	Er sagte:	
ב	שׂוּאוּ אֶת־רֹאשׁוֹ	Erhebt die Kopf(-Zahl)	26,2
	כָּל־עַדְתַּת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל	der gesamten Gemeinde der Israel-Kinder	
	מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה לְבֵית אֲבֹתָם	vom Zwanzigjährigen an aufwärts nach dem Haus ihrer Väter,	
	כָּל־יֵצֵא צָבָא בְּיִשְׂרָאֵל:	jeder, der zum Heer(esdienst) in Israel auszieht.	
ג	וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אִתָּם	Mose sprach und der Priester Elëasar mit ihnen	26,3
	בְּעֶרְבַת מוֹאָב עַל־יַרְדֵּן יַרְחוֹ	in den Niederungen von Moab über dem Jordan bei Jericho.	
	לֵאמֹר:	Sie sagten:	
ד	מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה	Vom zwanzig-Jährigen und darüber,	26,4
	כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל	wie DER NAME den Mose und die Israeliten	
	הַיֹּצְאִים מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם:	die aus dem Lande Ägypten gezogen waren, beauftragt hatte.	
		Nm 8,23–26	Arbeits- und Ruhestandsalter?
כג	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:	DER NAME sprach/redete zu Mose. Er sagte:	8,23
כד	זֹאת אֲשֶׁר לְלוֹוִים	Dies gilt den Leviten	8,24
	מִבֶּן חָמֵשׁ וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה	vom Fünfundzwanzigjährigen aufwärts soll er kommen,	
	יָבֹוא לְצָבָא צָבָא	in der Verpflichtung	
	בְּעִבְדַת אֹהֶל מוֹעֵד:	am Dienst des Begegnungs-Zeltes zu stehen.	
כה	וּמִבֶּן חֲמִשִּׁים שָׁנָה	Und vom Fünfzigjährigen an	8,25
	יָשׁוּב מִצָּבָא הָעֵבֶדָה	kehrt er zurück vom Heerdienst	
	וְלֹא יַעֲבֹד עוֹד:	und arbeitet nicht weiter.	
כו	וְשָׂרְתָה אֶת־אָחָיו בְּאֹהֶל מוֹעֵד	Und dient seinen Brüdern im Begegnungs-Zelt	8,26
	לְשֹׁמֵר מִשְׁמֶרֶת	die Wache zu wahren	
	וְעֵבֶדָה לֹא יַעֲבֹד	und/aber Arbeits verrichtet er nicht.	
	כִּכָּה תַעֲשֶׂה לְלוֹוִים בְּמִשְׁמֶרְתָּם:	So sollst du tun den Leviten bei ihren Wachen.	
		Gn 6,3	Lebensalter?
ג	וַיֹּאמֶר יְהוָה	Da sagte DER NAME:	6,3
	לֹא־יִדּוֹן רוּחִי בְּאָדָם לְעֹלָם	Mein Geist soll nicht für lange/auf Weltzeit im Menschen urteilen,	
	בְּשָׂגֵם הוּא בָּשָׂר	insofern er Fleisch ist.	
	וַהֲיוּ יָמָיו	So wurden seine Tage	
	מֵאָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה:	ehnhundert-und-zwanzig Jahr (120).	
		Ps 90,10	
י	יְמֵי־שָׁנוֹתֵינוּ בָהֶם שִׁבְעִים שָׁנָה	Die Tage unserer Jahre enthalten siebzig Jahr	90,10
	וְאִם בְּגִבּוֹרֵת שְׁמוֹנִים שָׁנָה	und wenn (wir) kräftig (sind), achtzig Jahr,	
	וְרַהֲבָם	und das Meiste	
	עֲמַל וָאֵן	(sind) Mühe und Nichtiges.	
	כִּי־גָזַח הָיִשׁ	Schnell eilt es nämlich,	
	וְנָעָפָה:	und wir sind verflogen.	

הוא היה אומר,	Er (= Juda ben Tema) pflegte zu sagen:
בן חמש שנים למקרא,	Mit (5) fünf Jahren zur Bibel,
בן עשר למשנה,	mit (10) zehn zur Mischna (mdl. Lehre),
בן שלש עשרה למצות,	mit (13) dreizehn zu den Verpflichtungen (Mizwot),
בן חמש עשרה לתלמוד,	mit (15) fünfzehn zum Talmud (Studium)
בן שמונה עשרה לחופה,	mit (18) achtzehn zur Ehe
בן עשרים לרדוף,	mit (20) zwanzig zum Erwerb
בן שלשים לכח,	mit (30) dreißig zur Stärke
בן ארבעים לבינה,	mit (40) vierzig zur Einsicht
בן חמשים לעצה,	mit (50) fünfzig zum Rat
בן ששים לזקנה,	mit (60) sechzig zum Alter (des Ältestenrates)
בן שבעים לשיבה,	mit (70) siebzig zum Alter (des grauen Haares)
בן שמונים לגבורה,	mit (80) achtzig zur Kraft (vgl. Ps 90,10)
בן תשעים לשוח,	mit (90) neunzig zum (gebeugten) Greisentum
בן מאה	mit (100) hundert
כאלו מת ועבר ובטל מן העולם:	als wäre man tot und vergangen und hinweg von der Welt.

- Geburt – Beschneidung/brit mila
- Erwachsenwerden – bar mizwa (männlich), bat mizwa (weiblich)
- Hochzeit/Ehe/Familie
- Krankheit/Tod/Trauer

PikiWiki Israel 21580 Bar Mizvah parade in old Jerusalem
von Dr. Avishai Teicher Pikiwiki Israel.
Lizenziert unter CC BY 2.5 wikicommons

Bat Mizwa

BatM 1 by געוואלד

Yiddish Wikipedia. Licensed under CC BY-SA 3.0 via Wikimedia Commons

Israëls: A Jewish Wedding 1903

From Jewish Art, edited by Grace Cohen Grossman, ISBN 0-88363-695-6, page 146. Lizenziert durch wikicommons

DPAG 2010 13 Jüdischer Hochzeitsring Erfurt
von Corinna Rogger, nach einem Foto von Brigitte Stefan - Deutsche Post AG.
Lizenziert unter Gemeinfrei über Wikimedia Commons

יהי מקורבנות

ושמחה מאשת העוין

כסימנא טבא ובמזלא מעליא

ברביעי בשבת שלשה עשר יום לחדש אב שנת חמשת אלפים וחמש מאות וחמשים וחמש לבריאת העולם למנין שאנו מניין פה ריגיו מתא דיתבא על נהר קרוסטולומי בארחה בא הכחור המפואר והיבך כמהר אברהם מזל טוב בן המנוח המיומם כמהר זכריה פונטאנילה זל"ה ואמר לה להרא בתולתא הצנועה המהוללה ומשכלת מרת ג'נטיליה מבת בת המאור הגדול מעוז ומגדול הרב המופלא כמוהרר ישעיהו קרמי נרו הוי"ל לאנתו כרת משה וישראל ונא בסר אפלה ואוקיר ואזן ואפרנס ואכסה יתיכי כהלכת גוברין יהודאין דפלחין ומוקירין וזנן ומפרנסין ומכסין ית נשיהון בקושטא ויהיבנא ליכי מהר בתוליכי כסף זוזי מאתן דחזו ליכי ומזוניכי וכסותיכי וספוקיכי ומיעל לורתיכי כארח כל ארעא וצביאת מרת ג'נטיליה בתולתא ראתמא והות ליה לאנתו דא נדונא דהנעלת ליה מבי אבוה עשרין ליטרין של כסף צרוף וצבי כמהר אברהם מזל טוב יצו חתן רגן ואוסף לה מממוניה עשרין ליטרין של כסף צרוף נמצא סכום כתובתא דא ביז טרוניא ותוספתא ארבעין ליטרין של כסף צרוף בר ממאתן זוזין דחזו לה וכך אמר לנא כמהר אברהם מזל טוב יצו חתן רגן אחריות וחומר שטר כתובתא דא נדונא ותוספתא קבילית עלי ועל ירתאי בתראי להתפרעא מכל שפר ארנ נכסין וקטגין ראית ליתחות כל שמיא דקנאי ורעתיד אנא למקני נכסין דאית להון אחריות ואנבן דלית להון אחריות דכולהון יהון אחראין ועורבאין ואפתיקאין למפרע מנהון שטר כתובתא דא נדונא ותוספתא ואפילו מן גלימא דעל כתפאי בחיי ובמותא חיי מן יומא רגן ולעלם ואחריות וחומר שטר כתובתא דא נדונא ותוספתא קבל עליו כמהר אברהם מזל טוב יצו חתן רגן כאחריות וחומר כל שטרי כתובות דנהי' בבתולות ישראל הצנועות והכשרות העשויין ככל תקוני חז"ל לאסמכתא ורל"ג כטופסי דשטרי וקנינא אנן סהדי דחתימי לתתא מיד כמהר אברהם מזל טוב יצו בן כמהר זכריה פונטאנילה זל"ה חתן רגן לזכורת הכבורה כלתו מרת ג'נטיליה בת כמוהרר ישעיהו קרמי נרו בתולתא דא מכת על כל מאי דכתיב ומפרש לעיל במנא דכשר למקניא ביה והכל שריר וקים

#ל קיס' בעור וסיה מהובטע ל' #
מסך כהר' יוסף פאלי' ל' אהרן

יפרו ויהו כרעננת

יחזו מלאו נכבי במס

א

כִּי־יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה
וּבָעִלָּהּ

Wenn ein Mann eine Frau nimmt
und sie heiratet.

24,1

וְהָיָה אִם־לֹא תִמְצָא־תָן בְּעֵינָיו
כִּי־מָצָא בָּהּ עֲרוּת דָּבָר
וְכָתַב לָהּ סֵפֶר כְּרִיתָתָהּ
וְנָתַן בְּיָדָהּ

Geschieht es dann, daß sie ihm nicht gefällt,
weil er an ihr eine Blöße findet,
dann schreibt er ihr ein Trennungs-Dokument
und gibt es ihr in die Hand

וְשָׁלְחָהּ מִבֵּיתוֹ:

und schickt/entläßt sie aus seinem Hause.

ב

וַיִּצְאָה מִבֵּיתוֹ

Verließ sie dann sein Haus

24,2

וְהִלְכָה

und ging

וְהָיְתָה לְאִישׁ־אַחֵר:

und wurde eines anderen Mannes (Frau).

ג

וּשְׂנֵאתָהּ הָאִישׁ הָאֲחֵרוֹן

Mißfällt sie dann auch dem späteren Mann

24,3

וְכָתַב לָהּ סֵפֶר כְּרִיתָתָהּ

und der schreibt ihr ein Trennungs-Dokument

וְנָתַן בְּיָדָהּ

und gibt es ihr in die Hand

וְשָׁלְחָהּ מִבֵּיתוֹ:

und schickt/entläßt sie aus seinem Hause.

אוֹ כִּי יָמוּת הָאִישׁ הָאֲחֵרוֹן

Oder, der spätere Mann,

אֲשֶׁר־לָקַחְתָּהּ לָוּ לְאִשָּׁה:

der sie sich zur Frau nahm, stirbt.

ד

לֹא־יִוָּכַל בַּעֲלָהּ הָרִאשׁוֹן

(Nun) kann ihr erster Ehemann,

24,4

אֲשֶׁר־שָׁלְחָהּ

der sie weggeschickt/entlassen hatte

לָשׁוּב לְקַחְתָּהּ

sie nicht wieder nehmen,

לְהִיּוֹת לָוּ לְאִשָּׁה

daß sie seine Frau würde,

אַחֲרַי אֲשֶׁר הִטְמָאתָה

nachdem sie dazu gebracht worden war, sich zu verunreinigen.

כִּי־תוֹעֵבָה הוּא לִפְנֵי יְהוָה

Das ist nämlich ein Greuel vor dem DER NAME.

וְלֹא תִחַטֵּיא אֶת־הָאָרֶץ

Du darfst doch das Land,

אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ

das DER NAME, deine GEWALTEN,

נָתַן לָךְ נַחֲלָה:

dir als Erbteil gibt, nicht sündigen lassen.

בשׁן בשׁבת בשׁען ימים ליה סוף שׁת ומשׁת אלפס ושׁבע טאות ושׁתים עשרה
לבריות עולם כמין שאין מין סוף נסחא ירושלם דיתבא על מי שלח ועל
מי ברות אןא בין העובד היום בירושלם התזכרת וכל
שום אחרץ וחזכה דאית לי ולאבהתי ולאיתי עבתי ברעות צפעי
בדלא אןסנא ועבקיית ופטריית ותרוכות יתיכי ליכי אנת אנתמ
דבות קריא בת העומדת היום בירושלם התזכרת
וכל שום אחרץ וחזכה דאית ליכי ולאבהתיכי ולאיתיכי דהית אנתמ
מן קדמת דנא וכדן פטריית ועבקיית ותרוכות יתיכי ליכי דיתיהייך רשאה
ישלטאה בןפעיכי כמרך להתנסבא לכל זבר דיתעבייך ואנש לא ימוא
בידיכי מן שמי מן יובא דרין ולעלם והוי את מותרת לכל אדם
הן די יהוי ליכי מנאי ספר תרוכות ואנתת עבוקין ונט פיסורין
כז יג בושז ושור אג
רחמים המכונה בכור בן אברהם עד
הוד בן יצחק עד

Judenbad Friedberg Innenansicht f. Wikipedia Foto K. Augustin
Spätestens 1260 Baubeginn, älteste schriftliche Erwähnung 1350,
von Stadtarchiv Friedberg - Fotografie, zur Verfügung gestellt von K. Augustin, Stadtarchiv Friedberg.
Lizenziert unter CC BY-SA 3.0 über Wikimedia Commons

Lernende in der Jeschiwa von Chabad in Berlin <http://www.chabadberlin.de>

- Lernen: Halacha/Haggada
- Familie: Eltern/Ehepartner/Kinder
- Erwerb/Versorgung: Essen/Schlafen/Arbeiten/Beten
- Gemeinde/Gesellschaft: Soziales Engagement/Zedaka

משנה פאה א' א'

mPea 1,1

אלו דברים שאין להם שיעור: Diese Dinge haben kein Maß:
 הפאה (1) Die Ecke
 והבכורים (2) und die Erstlinge
 והראיון (3) und das Erscheinen (im Tempel)
 וגמילות חסדים (4) und der Erweis von Freundlichkeiten
 ותלמוד תורה: (5) und das Studium der Tora.

בבלי שבת קכ"ז.

bShab 127a

אלו דברים, Diese Dinge,
 שאדם אוכל פרותיהם בעולם הזה, deren Früchte der Mensch in dieser Welt ißt,
 והקרן קיימת לו לעולם הבא, (davon) bleibt ihm das Kapital für die kommende Welt.
 ואלו הן: Diese sind es:
 כבוד אב ואם, (1) Ehrung von Vater und Mutter,
 וגמילות חסדים, (2) und Erweis von Freundlichkeiten
 והשפמת בית המדרש שחרית וערבית, (3) und zeitiges Kommen zum Lehrhaus morgens und abends
 והכנסת אורחים, (4) und Aufnehmen von Gästen/Wanderern
 ובקור חולים, (5) und Besuch von Kranken
 והכנסת פלה, (6) und Aufnahme/Ausstattung einer Braut
 ולגנת המת, (7) und die Begleitung des Toten
 ועיון תפלה, (8) und Vertiefung in das Gebet
 והבאת שלום בין אדם לחברו, (9) und Stiften von Frieden zwischen e.m Menschen u. s. Gefährten
 ותלמוד תורה פנגד כלם. (10) und Studium der Tora ihnen allen gegenüber.

Gemilut Chasadim – Werke der Barmherzigkeit (Erweis von Güte)

yPea 1,1,15bf

וצדקה תציל ממות	Spr 10,2 »Gerechtigkeitstat rettet vom Tode.«
ולא מית אלא	– Tod bedeutet hier nichts anderes als
שלא ימות לעולם הבא	daß er nicht für die kommende Welt tot sein wird.
צדקה וגמילת חסדים	Gerechtigkeitstat und Vollbringen von Güte
שקולות כנגד כל מצותיה של תורה	wiegen alle Anweisungen der Tora auf.
שהצדקה נוהגת בחיים	Doch: Die Zedaka/Gerechtigkeitstat geschieht an Lebenden,
וגמילת חסדים	• aber das Vollbringen von Güte
נוהגת בחיים ובמתים	geschieht an Lebenden und an Toten.
הצדקה נוהגת לעניים	Die Gerechtigkeitstat geschieht an Armen,
וגמילות חסדים	• aber das Vollbringen von Güte
נוהגת לעניים ולעשירים	geschieht an Armen und an Reichen.
הצדקה נוהגת בממונו של אדם	Die Gerechtigkeitstat geschieht mit dem Geld eines Menschen,
וגמילות חסדים	• aber das Vollbringen von Güte
נוהגת בין בממונו בין בגופו	geschieht geldlich wie körperlich

Vier Werke der Barmherzigkeit

bSot 14a

- ואמר רבי חמא ברבי חנינא, Und Rabbi Chamma, Sohn des Rabbi Chanina sagt:
מאי דכתיב: Was ist das Geschriebene:
(דברים יג) אחרי ה' אלהיכם תלכו? Dt 13,5 »Dem DER NAME, eurem G'tt sollt ihr nachgehen.«
וכי אפשר לו לאדם Ist es denn einem Menschen möglich,
להלך אחר שכינה? der (himmlischen) Gegenwart nachzugehen?
(דברים ד) והלא כבר נאמר: Ist denn nicht bereits gesagt:
כי ה' אלהיך אש אוכלה הוא! Dt 4,24 »DER NAME dein G'tt – ein fressendes Feuer ist ER.«
אלא Nicht anders als
להלך אחר מדותיו של הקב"ה, den Maßgaben des Heiligen – ER ist gesegnet – nachzugehen:
(בראשית ג) מה הוא מלביש ערומים, (1) Wie Er Nackte kleidet,
דכתיב: da geschrieben ist:
ועש ה' אלהים לאדם ולאשתו כתנות עור Gen 3,21 »Und DER NAME G'tt machte dem Menschen
וילבישם, und seiner Frau Fellhüllen und kleidete sie.« –
אף אתה הלבש ערומים! Kleide auch du Nackte!
(בראשית יח) הקב"ה ביקר חולים, (2) Der Heilige – ER ist gesegnet – besuchte Kranke,
דכתיב: da geschrieben ist:
וירא אליו ה' Gen 18,1 »Und DER NAME erschien bei ihm (= dem Abraham)
באלוני ממרא, bei Elone Mamre.« –
אף אתה בקר חולים! Besuche auch du Kranke!
(בראשית כה) הקב"ה ניחם אבלים, (3) Der Heilige – ER ist gesegnet – tröstete Trauernde,
דכתיב: da geschrieben ist:
ויהי אחרי מות אברהם Gen 25,11 »Nach dem Tode Abrahams geschah es,
ויברך אלהים את יצחק בנו, daß G'tt den Isaak, seinen Sohn, grüßte.« –
אף אתה נחם אבלים! Tröste auch du Trauernde!
(דברים לד) הקב"ה קבר מתים, (4) Der Heilige – ER ist gesegnet – begrub Tote,
דכתיב: da geschrieben ist:
ויקבר אותו בגיא, Dt 34,6 »ER begrub ihn im Tal.« –
אף אתה קבור מתים. Begrabe auch du Tote!

Prager Beerdigungsbruderschaft von Buchhändler - Prag, Jüdisches Museum.
Lizenziert unter Gemeinfrei über Wikimedia Commons